

Till

kommunstyrelsen@upplands-bro.se

**Naturskyddsföreningens svar på samråd om förslag till detaljplan för
Nya Härneviskolan (Härnevi 1:31 med flera) Bro KS 25/0141
Nr 2502**

Kontrollprogram för Brobäckens avrinningsområde

Naturskyddsföreningen hävdar att kommunen bör ta ett helhetsgrepp över Brobäckens avrinningsområde tillsammans med andra nyttjare av recipienten genom initiativ till *ett löpande kontrollprogram*.

Vi anser att den samlade hotbilden av olika genomförda, pågående och planerade projekt tillsammans utgör betydande miljöpåverkan. Speciellt med focus på PFAS-problematiken.

Brobäcken är det största och sannolikt det mest förorenade avrinningsområdet i Upplands-Bro. I avrinningsområdet finns Ragn-Sells, Heidelbergs bergtäkt och NCC deponi, alla med avvattning till samma bäckar. Nedströms Ragn-Sells verksamhet finns stora affärskomplex och Bro Park med dagvatten till båda bäckarna och längre ner dagvatten från Bro samhälle. Genom åren har det brunnit flera gånger på Högbysorp, hela Bro Centrum, i Skällsta industriområde. Hur mycket PFAS har använts och som har förorenat mark och vatten? Vad vet man om vattenkemi, biologi och sedimentens innehåll av föroreningar tex dioxiner, PAH, PFAS..... i Brobäcken?

Norrvatten och Stockholm Vatten och Avfall har påpekat att Högbysorp via Brobäcken är en viktig källa för förorening med PFAS (3%) (Källor till PFAS, massbalans för Östra Mälarens vattenskyddsområde, 2023).

Dagvatten är också en betydande källa för PFAS enligt Luleå Tekniska Universitet. Forskningen kring spridningen av PFAS via dagvatten visar att dagvattnet är en betydande transportväg för miljögiftet. Dagvatten anses därför vara en betydande källa till dessa föroreningar. Studien understryker behovet av effektiva åtgärder för att hantera och minska PFAS-föroreningar från dagvatten i urbana miljöer. Kunskap om hur PFAS ska omhändertas saknas eller är i nuläget bristfälligt. Man vet dock att våtmarker inte fångar upp PFAS. (Luleå Tekniska Universitet: Förekomst och koncentrationer av PFAS i vatten och bottensediment i urbana vattendrag påverkade av dagvatten.)

Med denna komplexa föroreningsbild bör kommunen utföra en studie av Brobäckens inklusive Önsta- och Sätträbäckens vattenkvalitet. Studien ska göra en sammanställning av data om vattenkvalitet och utsläpp till recipienten, även historiskt, undersöka vattenkemi (näring, metaller, andra föroreningar även PFAS), biologi och sediment med flöden (det vill säga transport av föroreningar). Det ska vara

underlag för ett fortsatt kontrollprogram. Man vet inget om eventuella lager av olika föroreningar i bäckarnas sediment som kan transporteras vidare ut i Brofjärden vid höga flöden. Att göra denna studie är nödvändig inte minst för att klargöra riskerna för Görvälns vattenskyddsområde för två miljoner människor och ett viktigt reproduktionsområde för fisk. Naturskyddsföreningen vill därför också trycka på vikten av anpassning till ett förändrat klimat. Varmare perioder och skyfall kommer att bli vanligare.

Det Naturskyddsföreningen för fram är nödvändig kunskap för att kunna göra en seriös MKB för att belysa betydande miljöpåverkan av vattendragen. Det gäller såväl kommunens olika projekt i Bro som Ragn Sells för Högbytorp och Norrvattens behov av kunskap om vattenskyddsområdet. Dessa projekt bör samordnas.

Projekten Bro torg, Nya Härnevi,.....

Nu pågår att antal projekt i Broområdet som kommer att påverka dagvatten där varje projekt i sig oftast bedöms ha en ringa effekt på vattendragen.

Det har identifierats möjliga kumulativa effekter av flera pågående och planerade projekt i Bro tätort, men ofta hävdas att "dessa anses inte direkt belasta detta specifika projekt." Naturskyddsföreningen ifrågasätter varför just dessa projekt inte samlat belastar och bidrar till kumulativ effekt?

I Åtgärdsprogrammet för Broviken har de kumulativa effekterna utretts. Men åtgärdsprogrammet gäller endast Bro tätort. Dessutom gjordes provtagningarna 2021 innan PFAS-problemen fick uppmärksamhet.

Anpassning till förändrat klimat

Dagvattenhanteringen ska bygga på långt gående lokalt omhändertagande av dagvatten. Ansvaret ligger hos kommunen och beräkningar bör därför göras även på 100-årsregn. Fler skyfall kommer att öka belastningen på ledningsnät och avloppsreningsverk och riskerar att påverka vattenkvaliteten negativt.

Området ska vara behagligt och inte ohälsosamt att vistas i vid värmeböljor. Hårdgjorda ytor bidrar till att värmeöar bildas. På hårdgjorda ytor med få träd blir temperaturen sommartid så hög att det inte går att vistas där. Lekplatser och andra ytor där människor förväntas uppehålla sig måste skuggas.

Nya Härneviskolan

Betydande miljöpåverkan

Naturskyddsföreningen anser att kommunen redan i detta tidiga skede måste redogöra för hur dagvattenhanteringen ska lösas. Dagvattnet har en betydande miljöpåverkan på Sätträbäcken, Brobäcken och Brofjärden på grund av kumulativa effekter. Bedömningen görs utifrån 6 kap. miljöbalken.

Kommunens påstående (Undersökning av betydande miljöpåverkan, sid 21) att de planerade åtgärderna inte kommer att medföra betydande miljöpåverkan, går stick i stäv med slutsatserna i naturvärdesinventeringen (NVI) för samrådet Nya Härneviskolan nr 2502, sid 6 (Calluna AB Koffman, A, m. fl. 2024 på uppdrag av Upplands-Bro kommun). Påståendet att det inte kommer att medföra betydande miljöpåverkan går inte att dra utan att genomföra den fördjupade Natura 2000-utredning som NVI rekommenderar. För att möjliggöra att nödvändig hänsyn tas utifrån miljöbalken lyfter Calluna fram behovet av fördjupad Natura 2000-utredning för Broviken som bedöms kunna påverkas av planerad bebyggelse. Calluna rekommenderar också att i ett tidigt skede ta kontakt med Länsstyrelsen för att samråda om form och innehåll för utredningen. NVI skriver på sid 72: ”Konsekvensbedömning för Natura 2000-området har inte skett i sin helhet utan behöver en djupare bedömning där man bland annat tittar på dagvattnets halter av näringsämnen och föroreningar som kommer att föras ut i Mälaren.”

Planområdet till Sätträbäcken

Kommunens bedömning att planområdet ligger ”väl avskilt” på grund av avståndet (cirka 2,0 km) från planområdet till ESKO-området Broviken Natura 2000-området stämmer inte. Att det skulle innebära att området inte påverkas av planförslaget är fel!

Två kilometer är inte väl avskilt eftersom planområdet är avrinningsområde till Sätträbäcken. Sätträbäcken rinner ihop med Brobäcken och mynnar slutligen ut i Broviken. Att ta höjd för 20-årsregn är inte anpassat till ett ändrat klimat. 100-årsregn, som kommer att bli vanligare, ökar riskerna för att förorenat sediment förs med ut till Broviken. (Se vidare resonemanget under rubriken

Kontrollprogram för Brobäckens avrinningsområde!) Broviken är utpekad som ekologiskt särskilt känsligt område, Natura 2000-område tillika riksintresse för rörligt friluftsliv. Broviken är också en del av ett vattenskyddsområde för två miljoner människor och ett viktigt reproduktionsområde för fisk.

Naturskyddsföreningen tolkar följande citat som en till intet förpliktigande brasklapp: ”Förutsatt att åtgärderna i Brovikens åtgärdsprogram genomförs och att en översikt av de kumulativa effekterna från aktiva planprojekt i området sammanställs och implementeras, bedöms ingen betydande miljöpåverkan att uppstå.”

Kommunen uppger (Planbeskrivning sid 14) ”att den största risken bedöms vara att rening av alla metaller inte klaras och hur det ackumuleras med utsläpp från andra planområden.” Till det ska PFAS, som har aktualiserats de senaste åren, och andra föroreningar adderas. Kumulativ effekt medför automatiskt att det är betydande miljöpåverkan som fordrar MKB.

Dagvattenhantering

Naturskyddsföreningen anser att riskerna för betydande miljöpåverkan vid förändring av dagvattenflödet i området och föroreningar ska utredas i en MKB före granskningsskedet. Vidare ska en dagvatten- och skyfallsutredning bör göras nu, inte inför granskningen, även om det försenar processen.

I planbeskrivningen, sid 58 står: "Gällande naturvärden finns det en risk att vattnet från planområdet inte kan renas tillräckligt när det gäller vissa ämnen (näringsämnen och metaller) som i sådant fall riskerar att ge en påverkan på Sätträbäcken och Brobäcken" "Emellertid bedöms det vara möjligt att identifiera dagvattenåtgärder under kommande planarbete för att hindra denna risk." I tillägg till näringsämnen och metaller kommer bland annat PFAS.

Enligt planbeskrivningen, sid 56 är en dagvatten- och skyfallsutredning under framtagande. Kommunen har därför svårt att beskriva konsekvenserna av den aktuella planen. Naturskyddsföreningen ifrågasätter hur man kan påstå att det inte är betydande miljöpåverkan när man inte vet konsekvenserna.

Enligt miljöbalken, 5 kapitlet §4, får vattenförekomstens statusklassning inte försämrats till följd av en exploatering.

Föreningen uppmanar kommunen att hålla i åtanke att i takt med att nytt underlag framkommer bör bedömningen uppdateras, vilket även innebär att tidigare ställningstagande kring betydande miljöpåverkan kan behöva revideras.

Kommunen bör också beakta Naturvårdsverkets allmänna råd: "en undersökning bör genomföras så snart det är möjligt" (NFS 2009:1) samt Boverkets rekommendation att därför påbörja arbetet med undersökning redan under detta skede i planarbetet (Boverket 2006, s.21).

Föroreningar under byggtiden

Naturskyddsföreningen saknar en redogörelse för hur dagvattnet ska tas om hand på ett sätt som förhindrar att föroreningar når Sätträbäcken under byggtiden.

Slutsatser av vårt yttrande om Nya Härneviskolan

Detta är ett angreppsätt som bör ligga till grund för all dagvattenhantering i Bro. Avvakta kunskap om förhållanden i vattendragen innan beslut om åtgärder i alla dessa olika projekt!

Naturskyddsföreningen Upplands-Bro

/Carin Enfors, ordförande

Carin Enfors, Ringuddsslingan 23, 197 91 Bro, Tel: 070-536 26 15, carin.enfors@telia.se